

การพัฒนาคุณธรรม กับการแก้ปัญหายาเสพติด

Moral Development and A Solution to Drug Abuses

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรมกับการแก้ปัญหายาเสพติด ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ศูนย์พัฒนาคุณธรรม อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ศูนย์พัฒนาคุณธรรม ศึกษากระบวนการฝึกอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมการต้านทานยาเสพติดของเด็กและเยาวชนก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถาม และแบบติดตามผลหลังการอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 404 คน

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นโครงการที่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากโครงการค่ายอื่นๆ ตรงที่เน้นการนำธรรมะที่เป็นอริยสัจธรรมมาใช้ในการชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีการอบรมแบบพุทธจิตวิทยา เรียนรู้จาก

ชีวิตจริง ประสบการณ์จริงของนักเรียนในระหว่างการเข้าค่ายโดยใช้กิจกรรมต่างๆ เป็นเครื่องมือในการอบรมจากพระวิทยากรซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถสร้างความเคารพนับถือและเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดในหมู่นักเรียนได้โดยง่าย สามารถโน้มนำให้นักเรียนมีการปรับพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงยาเสพติดมากขึ้น ตลอดจนตอกย้ำความรู้และทัศนคติที่ไม่ติดต่อยาเสพติด จนทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและกล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผลการศึกษา พบว่าการฝึกอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งผลให้นักเรียนมีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยน จิตลักษณะ และพฤติกรรมการต้านทานยาเสพติดในทางที่ดีขึ้น คือมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติด เช่น เหล้า บุหรี่ อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาในกลุ่มย่อยของนักเรียนพบว่าในกลุ่มของนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีระดับคะแนนการเรียนดี นักเรียนที่มีรายได้น้อยหรือมีเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อย นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ มีความสนใจในการอบรม และ

ไม่เคยใช้ยาเสพติดมาก่อน มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาเบื้องต้น ในขณะที่นักเรียนที่มีลักษณะตรงข้ามไม่มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาเบื้องต้น นอกจากนี้นักเรียนมีพฤติกรรมปฏิบัติทางศาสนาเพิ่มมากขึ้นในทุกกลุ่มตัวแปรย่อย แต่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดน้อยลงซึ่งหมายความว่านักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อ ยาเสพติดลดลง ขณะเดียวกันนักเรียนมีความเข้าใจ ยอมรับและพร้อมจะช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาเสพติดมากขึ้น สำหรับจิตลักษณะของนักเรียนนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างในตัวแปรจิตลักษณะด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดของนักเรียนก่อนและหลังการอบรม ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดดีและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดมากอยู่แล้ว แต่ในจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคต ควบคุมตนเองพบว่า ภายหลังจากการอบรม นักเรียน มีการมุ่งอนาคต ควบคุมตนเองเพิ่มมากขึ้นเป็นอย่างมาก ยกเว้น นักเรียนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์ ไม่สมัครใจเข้ารับการอบรมและเคยใช้ยาเสพติดมาก่อน ไม่มีความแตกต่างในการมุ่งอนาคต ควบคุมตนเองภายหลังการอบรม

สำหรับการติดตามพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดภายหลังการอบรมในระยะเวลา 3 เดือน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้จริง มีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดซ้ำ เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมแบบเดิมและขาดการเอาใจใส่ดูแล และช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่องจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งตรงข้ามกับนักเรียนที่สามารถเลิกยาเสพติดได้ ไม่กลับไปติดยา เพราะมีครอบครัวและสถาบันการศึกษาคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

อย่างไรก็ตามการอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นการอบรมที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชนทั่วไปให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มิได้เป็นการมุ่งแก้ปัญหา

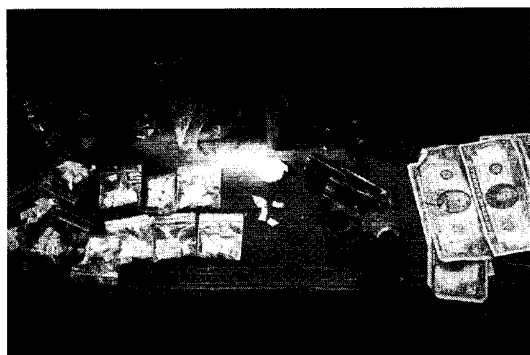
ยาเสพติด ดังนั้นสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเสพติด จำเป็นที่จะต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟู และเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่เข้มข้นขึ้นอีกระดับหรืออาจกล่าวได้ว่าโครงการนี้เป็นเพียงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีความคิดในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และสามารถคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาเสพติดเท่านั้น

Abstract

The moral development and the drug abuse solution, which is a part of the human development project at Wangnoi Moral Development Centre, Ayutthaya province aims to study the historical background of the human development project, the moral development centre, and the process of moral and human behaviour training. It also aims to compare the characteristic of human's mind, particularly the anti - drug behaviour among youths before and after the training. The centre thus has introduced the method of non - participating observation, intensive interview as well as questionnaire, which allow authorities to observe those drug addict's behaviours. At this stage, 404 of 10th grade high school students were chosen to join the project.

This human development project is distinguished from other human development projects in the aspect that it bases on the Buddhist principle, which allows authorities to apply the Buddhist teaching to the daily life of those youths. Those applications

include the Buddhist psychological training, the exchange of real - life experience among trainers, and various Buddhist activities hosted by a number of Buddhist monks who have been able to

create faith and respect among those youths. This study has found that when faith and respect occur among those trainers, their negative behaviours tend to improve. In addition, this study has shown that emphasising on the Buddhist principle has brought the positive result in anti - drug behaviour among trainers in general. Those youths have tended to consume fewer drugs including alcohol and cigarette. Nonetheless, it should be noted that those who consume fewer drugs after having trained along the Buddhist principle are mostly female students who come from both well - off and low - income families. It is also interesting to note that the said female group has not only been doing well on their studies but also has shown willingness to participate with the project at the beginning, and most importantly, they have never introduced themselves to drugs. On the contrary, the remaining group, which contains the opposite qualification to the previous one, has made no significant improvement.

This study, nonetheless, has found that even though some of those youths could not change their behaviour right after the training program, they have tended to participate more in Buddhist activities. For those who had never

been involved with drugs, they have shown to be less involved with drug addicts. As a result, it can be assumed that those trained youths in general tend to consume fewer drugs for the reason that they now understand the negative effect of drug narcotics. And for those who have never been involved with drugs, they have tended to accept their drug addicted friends and have shown to be more willing to help them. In the aspect of the comparison of the characteristic of human's mind, this research has found that none of negative effect concerning drug abuses has any strong impact on characteristics of those youth's minds for most of them have long been aware of drug narcotics. However, when considering the impact of future planning among the trained group, this study has shown that after the training, most students are more concerned about their future. An exception falls among those youths that come from broken families for they were not willing to join the project at the beginning. As a consequence, it is difficult for them to neither control their behaviours nor initiate their future plans.

This project has also found that after having been isolated from the training for 3 months, most of those youths tend to come back to drugs. There are a number of reasons to be blamed: their "old - cycle" social environment, and lack of serious attention and support from families and schools. On the contrary, the remaining marginal group, which no longer gets involved with drugs, has strong support from its family and school.

It should be noted, however, that this

human development project has originally aimed to promote moral and ethic perception among youths minds and behaviours. In other words, it has not directly aimed to solve drug abuses in the society. This research thus strongly recommend those drug addicted youths enter a professional rehabilitation centre, which directly aims to help those drug addicts. Put another way, this project only offers an early - stage of drug abuse solution. As a result, it should be understood that the genuine aim of my project is to build morals and ethics among youths for they will be able to live their lives along the Buddhist way, and possibly in the drug - free society.

1. บทนำ

การประกาศชัยชนะเหนือสงครามยาเสพติด ในวันที่ 3 ธันวาคม 2546 นั้น รัฐบาลได้ดำเนินการกวาดล้างและจับกุมทั้งผู้เสพ ผู้ค้าและผู้ผลิตรายจริงจัง อย่างไรก็ตาม ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะต้องให้ความสนใจในการป้องกันและแก้ไข หรือบำบัดฟื้นฟูผู้ที่ติดยาให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ ซึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น สถาบันศาสนา เป็นสถาบันหนึ่งที่ได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ดังเช่น การจัดการอบรมในลักษณะของโครงการค่ายของศูนย์พัฒนาคุณธรรม จ.พระนครศรีอยุธยา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรมกับการแก้ปัญหายาเสพติด ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตศูนย์พัฒนาคุณธรรม อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ศูนย์พัฒนาคุณธรรม

ศึกษากระบวนการฝึกอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเปรียบเทียบ จิตลักษณะและพฤติกรรมด้านทานยาเสพติดของเด็กและเยาวชนก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม

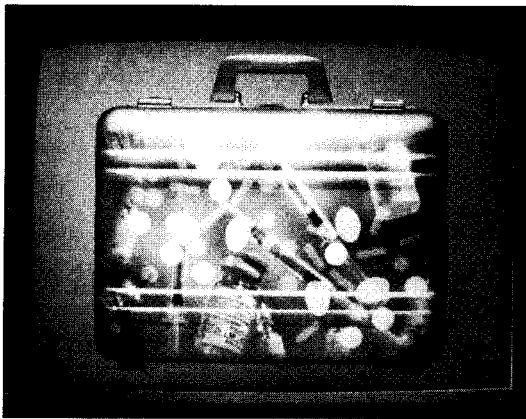
3. วิธีการศึกษา

การเก็บข้อมูลประกอบด้วยหลายวิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากพระวิทยากรและเจ้าหน้าที่
2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
3. การใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 404 คน โดยกลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทศณคติต่อยาเสพติด และการมุ่งอนาคตควบคุมตน
 - กลุ่มพฤติกรรมด้านทานยาเสพติด ได้แก่ พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยา เบื้องต้นและการปฏิบัติตามพุทธศาสนา
4. แบบติดตามผลหลังการอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายส่วนประกอบกันคือ จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต แบบสอบถาม และแบบติดตามผลหลังการอบรม

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น คือมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยา เบื้องต้น เช่น เหล้า บุหรี่ อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาในกลุ่มย่อยของนักเรียน พบว่า ใน

กลุ่มของนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีระดับคะแนนการเรียนดี นักเรียนที่มีรายได้น้อยหรือมีเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อย นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ มีความสนใจในการอบรม และไม่เคยใช้ยาเสพติดมาก่อน มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติดมากขึ้น ในขณะที่นักเรียนที่มีลักษณะตรงข้ามไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติด นอกจากนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติทางศาสนาเพิ่มมากขึ้นในทุกกลุ่มตัวแปรย่อย แต่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดน้อยลง แต่มีได้หมายความว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดมากขึ้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความเข้าใจ ยอมรับและพร้อมจะช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหายาเสพติดมากขึ้น และไม่คิดรังเกียจเพื่อนที่ติดยาเสพติดแต่พร้อมที่จะเป็นกำลังใจให้เพื่อนเลิกยาเสพติดมากกว่า สำหรับจิตลักษณะของนักเรียนนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างในตัวแปรจิตลักษณะด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดของนักเรียนก่อนและหลังการอบรม ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดดีและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดมากอยู่แล้ว แต่ในจิตลักษณะด้านการมุ่งอนาคต ควบคุมตนพบว่า ภายหลังการอบรมนักเรียนมีการมุ่งอนาคต ควบคุมตนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นนักเรียนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์ ไม่สมัครใจเข้ารับการอบรมและเคยใช้ยาเสพติด ไม่มีความแตกต่างในการมุ่งอนาคต ควบคุมตนภายหลังการอบรม

สรุปได้ว่า กระบวนการในการอบรมนักเรียน ในระยะเวลา 3 วัน สามารถเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนให้มีจิตลักษณะที่ดีและมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้ ยกเว้นในกลุ่มของนักเรียนที่มีแนวโน้มที่มีปัญหาอยู่แล้วซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะและพฤติกรรมให้ดีขึ้นทั้งหมดได้ ได้แก่ นักเรียนชาย นักเรียนที่มีระดับคะแนนการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีฐานะดี นักเรียนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์นักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง นักเรียนที่ไม่สมัครใจเข้ารับการอบรม และนักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดมาก่อน

จากผลการศึกษาดังกล่าว สิ่งสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียน คือ กระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ

วิทยากรและผู้ช่วยวิทยากร ความแตกต่างของโครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้กับโครงการค่ายอื่นๆ คือมีวิทยากรเป็นพระสงฆ์ ซึ่งนักเรียนมักจะเรียกว่า “พระอาจารย์” รับผิดชอบการฝึกอบรมให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และมีผู้ช่วยพระวิทยากรเป็นทหาร ทำหน้าที่ ปกครองดูแลระเบียบวินัยและความเป็นอยู่ของนักเรียน ในด้านตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระวิทยากรมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากผู้ที่จะเป็นพระวิทยากรจะต้องผ่านการอบรมการเป็นพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถแล้ว พระวิทยากรจะต้องเป็นผู้ที่สามารถสร้างศรัทธาและความเลื่อมใสให้เกิดกับนักเรียนทุกคนด้วย ซึ่งความเลื่อมใสศรัทธานี้จะทำให้ นักเรียนยอมรับเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระวิทยากร ไว้วางใจและกล้าที่จะพูดความจริงในสิ่งที่เป็นความไม่ดีของตัวเอง เช่น การยอมรับการติดยาเสพติด

กิจกรรมการอบรม ประกอบด้วย ความรู้ภาค วิชาการ การปฏิบัติธรรม และเกมกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการฝึกอบรมนี้มีการจัดขั้นตอนการนำเสนอให้ผสมผสานกันเพื่อให้มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับช่วงเวลา ได้แก่ กิจกรรมการอบรม ดังนี้

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมเริ่มต้นของการฝึกอบรม เป็นการละลายพฤติกรรมของนักเรียนทั้งหมดให้รู้จักคุ้นเคยสนิทสนมเป็นกันเองระหว่างนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับทีมพระวิทยากร รู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และเป็นการสร้างความพร้อมสำหรับกิจกรรมในลำดับต่อไป กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ เกมจำชื่อเล่นต่อกัน เกมเดาใจ เกมจ๊ะเอ๋ และกิจกรรมญาติผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการสร้างความรัก ความผูกพันและความเป็นกันเองระหว่างนักเรียนและครูในระหว่างการเรียนรู้ เป็นต้น

กิจกรรมสร้างความสามัคคี เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรักในหมู่คณะ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน มีความอดทน เสียสละ มีความจริงใจและเคารพในกติกาของส่วนรวม โดยการใช้เกมยืนบนผืนผ้า มีกติกาว่าผู้แพ้จะต้องอดข้าวมื้อเย็น กิจกรรมนี้เป็นการวัดใจเพื่อนซึ่งสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้และกล้าแสดงออกซึ่งความรักและความสามัคคีต่อกันและในวันที่สองของการอบรมมีการเล่นเกมนั่งเข้า โดยใช้ธงของโรงเรียนเป็นเครื่องต่อรอง ถ้านักเรียนแพ้จะต้องถูกยึดธงโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่สอนการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ฝึกให้นักเรียนมีความรอบคอบ ใช้เหตุผลมากกว่ากำลังในการแก้ปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ รู้จักหาผู้นำกลุ่มในการทำงานเป็นทีมและมีความสามัคคี

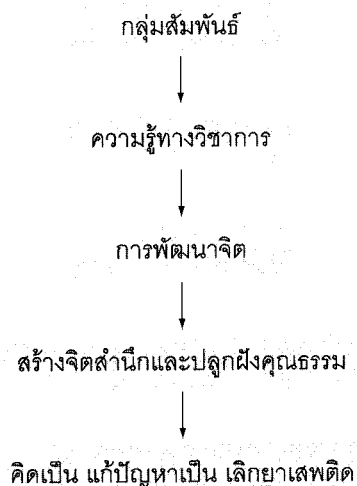
การพัฒนาจิต โดยการทำวัตรเช้าและเย็น และการทำสมาธิทุกวัน เพื่อเป็นการสงบจิตใจและปลูกฝังนิสัยในการสวดมนต์ภาวนาให้กับนักเรียน สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นก็สามารถทำกิจกรรมในศาสนาของตนเองไปพร้อมกันได้

การให้ความรู้ภาควิชาการ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสภาพปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากการขาดธรรมะ ขาดคุณธรรม เนื้อหาของการอบรมภาควิชาการ ได้แก่ หลักความเชื่อและศาสนา กำเนิดจักรวาล โลกและมนุษย์ บาปบุญและกฎแห่งกรรม และสภาพปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดในกลุ่ม

นักเรียน โดยมีวิธีการสอนในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว สอนจากเหตุการณ์จริงในสังคม และใช้สื่อประกอบการสอนที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เช่น การดูวิดีโอทัศน์เรื่องการฆ่าสัตว์ต่างๆ เพื่อมาเป็นอาหาร ทำให้เห็นภาพความโหดร้ายทารุณ เกิดความสงสารและกลัวในกฎแห่งกรรมและการดูเรื่องชีวิตของผู้ป่วยที่ติดยาบ้า การผ่าศพผู้ติดยาบ้า สอนให้เห็นถึงอันตรายพิษภัยของยาบ้าและจุดจบของคนติดยาบ้า ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนัก เข้าใจและเกรงกลัวต่อการที่ตัวเองหรือบุคคลใกล้ตัวอันเป็นที่รักต้องเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

กิจกรรมสร้างจิตสำนึก เน้นการสอนจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนจะเคย ไม่ใส่ใจคิดว่าเป็นสิ่งไม่สำคัญ เช่น การไม่ตรงเวลา การรู้การหลับไม่เลือกที่ การไม่ตั้งใจเรียน การพูดคุยระหว่างเรียน ความสกปรก ทั้งขยะไม่เลือกที่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการกระทำที่ไม่มียะเบียบวินัย จำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกโดยการใช้จิตวิทยา เช่น ความสกปรก โดยการที่คณะครูอาจารย์แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของลูกศิษย์โดยการทำความสะอาดอาคารที่พักและห้องน้ำแทนลูกศิษย์ เพราะถือเป็นความผิดของครูที่สั่งสอนลูกศิษย์ไม่ดี การกระทำความผิดกล่าวทำให้นักเรียนรู้สึกสำนึกและมีการแก้ไขความประพฤติของตนเองใหม่ มีการใช้สื่อประเภทเสียงเพลงที่โดนใจ เช่น เพลงคุณครู กระต่ายทราย เพลงเสียคน เป็นต้น และการสร้างจิตสำนึกเรื่องความรักชาติ โดยการใช้สื่อเสียงเพลงปลุกใจประกอบการเล่าเหตุการณ์เสียดินแดนของประเทศไทย ตลอดจนการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการทำสงครามในปัจจุบันเป็นสงครามต่อสู้กับปัญหายาเสพติดที่มอมเมาเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้ติดยาเสพติด

กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นำนให้นักเรียนกล้าคิดและกล้าที่จะทำความดี โดยการใช้กิจกรรมได้แก่ การจุดเทียนปัญญา การดักบาตรความดี และการแสดงความกตัญญูคุณเวทิต่อบิดามารดาและครูอาจารย์

กิจกรรมการอบรมต่างๆ สามารถแสดงเป็นแผนภาพกระบวนการฝึกอบรม ดังต่อไปนี้

อย่างไรก็ตามกระบวนการในการฝึกอบรมดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัตมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยน ขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของนักเรียน ผู้เข้ารับการอบรม เช่น เป็นนักเรียนชาย นักเรียนหญิง นักเรียนทั้งชายและหญิง นักเรียนอาชีวศึกษาหรือนักเรียนมัธยมศึกษา แต่เนื้อหาการอบรมจะต้องครบทุกขั้นตอน ซึ่งกระบวนการในการอบรมทั้งหมดนี้รวมเรียกว่าเป็น “พุทธจิตวิทยา” คือเป็นการใช้ธรรมะที่เป็นความจริงแห่งชีวิตเป็นหลักในการอบรมและใช้จิตวิทยาช่วยเสริมให้วิธีการอบรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สิ่งสำคัญและถือว่าเป็นความสำเร็จของกระบวนการฝึกอบรมในโครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้ คือ การทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดต้องการที่จะเลิกยาเสพติด

จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีการปรับพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตในระหว่างการฝึกอบรม พบว่าในคืนวันที่สองก่อนจบการอบรม หลังจากผ่านการอบรมมาระยะหนึ่งมีนักเรียนคนหนึ่งเกิดจิตสำนึกและต้องการจะเลิก

ยาเสพติด กล่าวที่จะแสดงตัวและสารภาพว่าติดยาเสพติดและพร้อมที่จะเลิกยาเสพติดอย่างเด็ดขาด หลังจากนั้นก็มีนักเรียนอีกหลายคนทยอยออกมาสารภาพและปฏิญาณตนว่าจะเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งนับเป็นความสำเร็จของการอบรมในระดับหนึ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักคิดและทำในสิ่งที่ถูกต้อง

“ผมติดหลายอย่างครับ ทั้งบุหรี่ เหล้า กัญชา ยาบ้า.. ผมต้องการเลิกครับ ...จะเลิกให้ได้ครับ”

“ดิฉันเคยติดยาบ้านะคะ คือว่าติดตั้งแต่ ม.2 แล้ว ก็เพิ่งมาเลิกได้ตอน ม.4 เลิกมาได้ 2 อาทิตย์แล้ว อยากจะเลิกให้ได้คะ วันนี้ขอเลิกคะ ขอให้เพื่อนๆ ให้โอกาสด้วยนะคะ (พูดเสียงสั่นๆ และร้องไห้)”¹

พฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของพฤติกรรมร่วมที่เกิดจากจิตสำนึกและอิทธิพลของกลุ่มหลังจากที่กลุ่มถูกหล่อหลอมให้มีความรัก สามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน ปลูกฝังความเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และกลุ่มถูกคาดหวังว่าเมื่อจบการอบรมแล้วทุกคนจะเป็นคนใหม่เป็นคนดีของสังคมและผู้ใดที่เคยทำความผิดเคยติดยาเสพติดขอให้เลิก เพราะทุกคนทั้งเพื่อน ครูอาจารย์ และพระวิทยากรพร้อมจะให้อภัยและให้ความช่วยเหลือ

ดังนั้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ผิดไปจากความคาดหวังของกลุ่มจึงกล้าแสดงตัวออกมา คนอื่นๆ ที่มีพฤติกรรมเหมือนกันก็กล้าที่จะกระทำตาม อย่างไรก็ตามในกลุ่มของนักเรียนที่มีพฤติกรรมติดยาเสพติดและต้องการเลิกเสพนั้นจำเป็นที่โรงเรียนและครอบครัวจะต้องช่วยในการบำบัดฟื้นฟู และดูแลเอาใจใส่กลุ่มนักเรียนดังกล่าวอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้มีพฤติกรรมการติดยาเสพติดซ้ำ

อย่างไรก็ตามจากการติดตามพฤติกรรมการเลิกยาเสพติดภายหลังการอบรมในระยะเวลา 3 เดือนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้จริง มีพฤติกรรมการติดยาเสพติดซ้ำ เนื่องจาก

¹ คำพูดของนักเรียนที่ต้องการเลิกยาเสพติด หลังการเข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมแบบเดิมและขาดการเอาใจใส่ดูแลและช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่องจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งตรงข้ามกับนักเรียนที่สามารถเลิกยาเสพติดได้ ไม่กลับไปติดซ้ำ เพราะมีครอบครัวและสถาบันการศึกษาคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

การจัดกิจกรรมค่ายให้กับนักเรียน นับเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทางสังคมและการเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมค่ายแต่ละโครงการมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป สำหรับโครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นโครงการที่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากโครงการค่ายอื่นๆ ตรงที่เน้นการนำธรรมะที่เป็นอริยสัจธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันโดยใช้วิธีการอบรมแบบพุทธจิตวิทยา เรียนรู้จากชีวิตจริง ประสบการณ์จริงของนักเรียนในระหว่างการเข้าค่ายโดยใช้กิจกรรมต่างๆ เป็นเครื่องมือในการอบรมจากพระวิทยากรซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถสร้างความเคารพนับถือและเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดในหมู่ให้นักเรียนได้โดยง่าย สามารถโน้มนำให้นักเรียนมีการปรับพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงยาเสพติดมากขึ้นตลอดจนต่อยอดความรู้และทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด จนทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและ

กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้นโครงการนี้จึงถือเป็นโครงการที่ช่วยพัฒนาจิตใจและช่วยคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาการใช้ยาเสพติด เพื่อช่วยในการรักษาและบำบัดฟื้นฟูต่อไปได้ด้วยความสมัครใจและเต็มใจของนักเรียนเองซึ่งนับเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

5. ข้อเสนอแนะ

1. โครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตและโรงเรียนควรร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่องโดยให้พระวิทยากรซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาและไว้วางใจจากนักเรียนไปตรวจเยี่ยมและอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ

2. โรงเรียนและครอบครัวควรร่วมมือกันอย่างจริงจังในการบำบัดฟื้นฟูเอาใจใส่ดูแลและช่วยเหลือผู้ที่เคยติดยาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการติดยาซ้ำภายหลังการอบรม

3. ควรส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าฝึกอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่มีคุณภาพ คุณธรรม และห่างไกลยาเสพติด

สงวนลิขสิทธิ์โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ จังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

- เกษม จันทร. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานยาบ้า**. วิทยานิพนธ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (พัฒนสังคม), 2541.
- จรรยา ทองถาวร. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2530.
- ชาญคณิต ก.สุริยะเมธี และคณะ. **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2539.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **ความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของคนไทย: การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต**. รายงานวิจัย มหภาค คณะพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.
- นงลักษณ์ โดบั่นลือภพ. **การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อการป้องกันการพึ่งยาแอมเฟตามีน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

- ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. **ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น**, ปรินซ์นิพนธ์วิทยา-
ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ์ และคณะ. **เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน**. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- เย็นใจ เลานวนิช. “การพึ่งตนเองกับการติดยาเสพติด”, **วารสารต่อต้านยาเสพติด** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (ก.ค.- ธ.ค. 2531),
หน้า 19-22.
- วิภา ด้านอำรุงกุล และคณะ. **รายงานวิจัยเรื่องความรู้และทัศนคติต่อการติดยาเสพติดและพฤติกรรมที่
เกี่ยวข้องของเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษ**. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.
- วินิจ เกตุขำ และ ผศ.คมเพชร จัตรศุกกุล. **กระบวนการกลุ่ม (ศึกษา 325)**. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ วัชรบุรพา, 2522.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. **จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน),
2546.
- โสภา ทูพิกุลชัย ชปิลมันน์ และคณะ. **รายงานการวิจัยการศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและ
เยาวชนย่านชุมชนแออัด ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร**. สภาสังคมสงเคราะห์แห่ง
ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2533.
- สำนักวิจัยเอแบค - เคเอสซีอินเตอร์เน็ต (เอแบคโพลล์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. **ประมาณการจำนวนนักเรียน
นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด: กรณีศึกษาตัวอย่างนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษา
ทุกสังกัดทั่วประเทศ**, ตุลาคม 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. **กรอบแนวความคิดและมาตรการด้านการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด**.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. **การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**,
<http://www.oncb.go.th/c1-solution.htm>
- สำนักวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม กระทรวงกลาโหม. **รายงานผลการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบปัญหา
ยาเสพติดต่อความมั่นคงของชาติ**, 2545.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. **สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดใน
กลุ่มเด็กและเยาวชน**, ตุลาคม 2544.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. **สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทย 2544
(มกราคม - มิถุนายน)**, ตุลาคม 2544.